

Nr 102

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i militärsättningsförordningen (1950: 261), m. m.; given Stockholms slott den 20 mars 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i militärsättningsförordningen (1950: 261),
- 2) lag om ändring i förordningen (1954: 249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret.

Enligt Vårt nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en begränsning av militärsättningsförordningens personkrets och en förbättring av sjukpenningskyddet för värnpliktiga efter avslutad grundutbildning. Vidare föreslås sådana ändringar i förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, att rätten till ersättning enligt förordningen omfattar även skada vid vistelse inom förläggningsområde på grund av tjänstgöringen och att skyldighet att anmäla inträffad skada åläggs också annan än civilförsvarschef. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1970.

Förslag

till

1) Lag

om ändring i militärsättningsförordningen (1950:261)

Härigenom förordnas i fråga om militärsättningsförordningen (1950:261),¹

dels att 1 § 1 och 2 mom. samt 2 §, 6 § 5 mom. och 9 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i förordningen skall införas en ny paragraf, 22 a §, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 mom.² Drabbas i denna förordning avsedd värnpliktig, till manskap hörande fast anställd, förste fältflygare, förste flygnavigatör, icke ständigt tjänstgörande fast anställd eller frivillig under militärtjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, av skada till följd av olycksfall eller ådrager sig person, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

I denna förordning avses med värnpliktig: den som fullgör värnplikt;

med fast anställt manskap: dels innehavare av icke-ordinarie manskapsbeställningar på aktiv stat, dels manskap över stat, dels ock musikelever;

1 mom. Drabbas i denna förordning avsedd värnpliktig eller frivillig under militärtjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, av skada till följd av olycksfall eller ådrager sig person, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

I denna förordning avses med värnpliktig: den som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller eljest åtnjuter förmåner enligt grunder som gälla för värnpliktig; samt

¹ Förordningen omtryckt 1954: 460.

² Senaste lydelse 1955: 362.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

med icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal: dels personal i krigsmaktens reserver utom pensionsavgången personal, dels bataljonsläkare vid fältläkarkåren, fältläkarstipendiater, marinläkare av 2. graden vid stammen, marinläkarstipendiater, flygläkare av 2. graden på aktiv stat och bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren, dels ock indelt manskap; samt

med frivilliga: ————— denna förordning.

Med skada ————— sitt ändamål.

2 mom. Ersättning utgives jämväl i anledning av skada eller sjukdom, som någon under tid, då riket icke befinner sig i krig, ådrager sig vid inskrivning till värnpliktstjänstgöring eller vid prövning för vinnande av anställning såsom manskap eller under omständigheter, som enligt Konungens förordnande jämfästas därmed.

2 mom. Ersättning utgives jämväl i anledning av skada eller sjukdom, som någon under tid, då riket icke befinner sig i krig, ådrager sig vid inskrivningsförrättning eller prövning för antagning som officers- eller reservofficersaspirant vid krigsmakten eller vid färd till eller från sådan förrättning eller prövning eller under omständigheter, som enligt Konungens förordnande jämfästas därmed.

2 §.¹

Militärtjänstgöring anses ————— under tid,

då han eljest på grund av tjänstgöringen uppehållit sig inom kasernområde, fartyg eller annan förläggningsplats eller i nära samband med tjänstgöringen lovligen uppehållit sig å allmän plats inom tjänstgöringsorten eller den omgivning därav, där personal tillhörande manskapet vanligen vistas under fritid, samt

då han färdats ————— utom tjänstgöringsorten.

Med militärtjänstgöring jämfästas av militär myndighet kontrollerad frivillig utbildningskurs till gagn för

då han eljest på grund av tjänstgöringen uppehållit sig inom kasernområde, fartyg eller annan förläggningsplats eller i nära samband med tjänstgöringen lovligen uppehållit sig å allmän plats inom tjänstgöringsorten eller den omgivning därav, där värnpliktiga vanligen vistas under fritid, samt

Med militärtjänstgöring jämfästas av myndighet kontrollerad frivillig utbildning till gagn för totalförsvaret

¹ Senaste lydelse 1955: 362.

(Nuvarande lydelse)

rikets försvar ävensom i 1 § 2 mom. avsedd inskrivning eller prövning.

(Föreslagen lydelse)

ävensom i 1 § 2 mom. avsedd förrättning eller prövning.

6 §.

5 mom.¹ Ersättning enligt 2—4 mom. utgår icke till fast anställt manskap, förste fältflygare eller förste flygnavigatör, så länge anställningen varar, ej heller till värnpliktiga, icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal eller frivilliga för tid, under vilken tjänstgöringen varar.

5 mom. Ersättning enligt 2—4 mom. utgår icke till värnpliktiga eller frivilliga för tid, under vilken tjänstgöringen varar.

9 §.²

Den skadades — — — — — om yrkesskadeförsäkring.

Den årliga arbetsförtjänsten för den, som ådragit sig skadan under värnpliktstjänstgöring, må dock icke beräknas till lägre belopp än ett belopp motsvarande två och en halv gång det basbelopp som gällde vid ingången av det år då skadan inträffade. Detsamma gäller beträffande fast anställt manskap och hemvärnspersonal, då fråga är om ersättning för tid efter det den skadade fyllt tjugu år eller om livränta till efterlevande.

Den årliga arbetsförtjänsten för den, som ådragit sig skadan under värnpliktstjänstgöring, må dock icke beräknas till lägre belopp än ett belopp motsvarande två och en halv gång det basbelopp som gällde vid ingången av det år då skadan inträffade. Detsamma gäller beträffande hemvärnspersonal, då fråga är om ersättning för tid efter det den skadade fyllt tjugu år eller om livränta till efterlevande.

22 a §.

Har värnpliktig under grundutbildning eller motsvarande utbildning enligt 27 § 1 mom. D. värnpliktslagen eller under repetitionsutbildning i direkt anslutning till grundutbildning ådragit sig sjukdom, som efter tjänstgöringens slut

¹ Senaste lydelse 1955: 362.

² Senaste lydelse 1967: 918.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

medför nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften men som ej berättigar till ersättning enligt denna förordning, har han rätt till särskild sjukpenning. Detsamma gäller om han efter tjänstgöringens slut ådrager sig sjukdomen under utryckningsmånaden eller månaden närmast efter denna.

Den särskilda sjukpenningen utgår med det belopp som skulle ha utgått enligt lagen om allmän försäkring, om placering i sjukpenningklass grundats på den i 9 § denna förordning angivna lägsta årliga arbetsförtjänsten. I fråga om barntillägg till sjukpenningen äga bestämmelserna i lagen om allmän försäkring motsvarande tillämpning. Från den särskilda sjukpenningen skall avräknas sjukpenning som utgår enligt lagen om allmän försäkring eller lagen om yrkesskadeförsäkring eller enligt grunderna för sistnämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om fast anställd befälslev så länge hans löneförmåner regleras i den ordning som gäller vid ikraftträdandet. De nya bestämmelserna i 22 a § gäller ej för värnpliktig som avslutat tjänstgöringen före den 1 juli 1970.

Förslag

till

2) Lag

om ändring i förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret

Härigenom förordnas, att 1 och 7 §§ förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Drabbas någon _____ i civilförsvaret.

Med skada _____ sitt ändamål.

Till olycksfall, som avses i första stycket, hänföres jämväl olycksfall vid färd till eller från platsen för tjänstgöringen, såframt färden för- anledes av och står i nära samband med tjänstgöringen.

Till olycksfall, som avses i första stycket, hänföres jämväl olycksfall vid vistelse inom förlägningsområde på grund av tjänstgöringen och vid färd till eller från platsen för tjänst- göringen, såframt färden för- anledes av och står i nära samband med tjänstgöringen.

7 §.

Civilförsvarschef, som genom underrättelse från den skadade eller eljest erhållit kännedom om skada, som medför eller skäligen kan antagas medföra rätt till ersättning enligt denna förordning, skall ofördröjligen anmäla skadan till riksförsäkringsanstalten.

Har civilförsvarschef eller myndighet som civilförsvarsstyrelsen bestämmer genom underrättelse från den skadade eller eljest erhållit kännedom om skada, som medför eller skäligen kan antagas medföra rätt till ersättning enligt denna förordning, skall civilförsvarschefen respektive myndigheten ofördröjligen anmäla skadan till riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 20 mars 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *förbättrat sjukpenningskydd för värnpliktiga m. m.* och anför.

Inledning

De grundläggande bestämmelserna om ersättning med anledning av kroppsskada under militärtjänstgöring eller motsvarande tjänstgöring finns i militärsättningsförordningen (1950: 261; senast ändrad 1968: 630). Bestämmelserna i förordningen ansluter i flera viktiga hänseenden till lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring. Ersättningsärenden enligt militärsättningsförordningen avgörs med vissa undantag av riks försäkringsverket.

Förordningen äger tillämpning på värnpliktiga, vapenfria tjänstepliktiga, vissa fast anställda underbefäl, viss inte ständigt tjänstgörande fast anställd personal — bl. a. reservpersonal som inte är pensionsavgången — hemvärnspersonal och i militärtjänstgöring frivilligt deltagande personal som enligt Kungl. Maj:ts förordnande hänförs under förordningen. Kungl. Maj:t har vidare rätt att, om särskilda förhållanden föranleder det, besluta om ersättning enligt förordningens grunder till annan personal som deltar i militärtjänstgöring.

Militärsättningsförordningens bestämmelser innebär att ersättning utgår för skada till följd av olycksfall under militärtjänstgöring. Med militärtjänstgöring jämställs inskrivningsförrättningar och sådan frivillig utbildningskurs till gagn för landets försvar som kontrolleras av militär myndighet. Förordningen omfattar inte bara skador under själva tjänstgöringen utan också skador under vissa färder. Ersättning utgår sålunda för olycksfall under färd till tjänstgöring som skall påbörjas och under färd från avslutad tjänstgöring liksom under färd i samband med permission och fritid.

Vidare ersätts skada som inträffat under vistelse i tjänstgöringslokal eller inom tjänstgöringsområdet även om vederbörande inte tjänstgör vid skadetillfället. Dessutom kan ersättning utgå för skador under uppehåll på allmän plats inom tjänstgöringsorten eller den omgivning av orten där personalen vanligen vistas under fritid.

Enligt militärsättningsförordningen ersätts av allmänna medel nödvändiga kostnader för läkar-, tandläkar- eller sjukhusvård, för läkemedel samt för resor. Den skadade kan vidare erhålla sjukpenning och livränta enligt bestämmelser som i huvudsak motsvarar de som gäller vid yrkesskador. Militärsättningsförordningens bestämmelser om sjukpenning innebär i huvudsak följande.

Sjukpenning utgår om olycksfallet medfört sjukdom som förorsakat förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av den med minst hälften. Sjukpenning kan kompletteras med barntillägg och vårdbidrag. Sjukpenning, barntillägg och vårdbidrag utgår i regel inte så länge anställningen eller tjänstgöringen varar.

Storleken av de belopp med vilka sjukpenning skall utgå är beroende av den skadades årliga arbetsförtjänst. En maximigräns finns såtillvida att arbetsförtjänsten inte får beaktas i den mån den överstiger fem gånger basbeloppet vid skadeårets ingång enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. För den som blivit skadad under värnplikttjänstgöring finns fastställt ett minimibelopp som är högre än det belopp som gäller vid yrkesskador. Den årliga arbetsförtjänsten får i sådant fall nämligen inte beräknas till lägre belopp än två och en halv gånger basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring.

Sjukpenningens storlek bestäms av den sjukpenningklass till vilken den skadade hör med hänsyn till sin årliga arbetsförtjänst. Sjukpenningklasserna och sjukpenningbeloppen är desamma som i sjukpenningstabellen i 3 kap. 4 § lagen om allmän försäkring. Eftersom den arbetsförtjänst som beaktas enligt militärsättningsförordningen är maximerad, utnyttjas tabellen endast till den del den faller under det för skadeåret gällande inkomsttaket. Av 4 kap. 5 § lagen om allmän försäkring framgår emellertid att sjukpenning enligt lagen utges i den mån beloppet överstiger sjukpenning enligt militärsättningsförordningen. Den som är sjukförsäkrad och placerad i högre sjukpenningklass enligt lagen om allmän försäkring än som täcks av inkomsttaket i militärsättningsförordningen får därför alltid den högre sjukpenning som han är berättigad till enligt lagen om allmän försäkring. Den försäkrade kan för varje hel månad av tjänstgöringstiden befrias från den del av sjukförsäkringsavgiften som avser grundsjukpenning och tilläggssjukpenning. Han måste dock ansöka om sådan avgiftsbefrielse hos försäkringskassan inom två månader efter tjänstgöringens slut.

I sitt betänkande Ersättning vid yrkesskada i statlig tjänst m. m. (Stencil S 1966:8) föreslog yrkesskadeutredningen, att det ekonomiska skyddet för

dem som ådrar sig skador eller sjukdomar i samband med militärtjänstgöring skulle byggas upp på samma sätt som yrkesskadeskyddet och i princip integreras i den allmänna försäkringen. I fråga om personkretsen borde enligt utredningen militärskadeskyddet inte omfatta krigsmaktens fast anställda personal. Utredningen ansåg också påkallat att de värnpliktiga tillförsäkrades ett sjukpenningskydd på en viss miniminivå som förslagsvis motsvarade sjukpenning enligt lägst sjukpenningklass 11 i den allmänna försäkringen. Utredningen framhöll därvid att många av dem som gör sin första tjänstgöring har låg sjukpenning eller ingen sjukpenning alls från den allmänna försäkringen. Vidare framhölls att många värnpliktiga skulle ha kunnat få inkomst av förvärvsarbete och därigenom ha byggt upp ett sjukpenningskydd som de inte har möjlighet till på grund av militärtjänsten. För värnpliktiga som är sjuka när tjänstgöringen upphör men som på grund av att sjukdomen inte har samband med tjänstgöringen inte har rätt till sjukpenning enligt militärsättningsförordningen föreslog utredningen ett särskilt sjukpenningskydd så länge sjukdomstiden varade.

I prop. 1967: 147 lades fram förslag om vissa väsentliga förbättringar inom yrkesskadeförsäkringens och därmed också militärsättningsförordningens område. Däremot behandlades inte de av yrkesskadeutredningen berörda frågorna om militärsättningsförordningens personkrets och särskilt sjukpenningskydd för värnpliktiga efter tjänstgöringens upphörande. Frågorna togs dock upp vid riksdagsbehandlingen av propositionen. I två motioner (I: 898 och II: 1112) anmärkte motionärerna att den personkrets som förordningen omfattar är för vid och önskade att Kungl. Maj:t skulle överväga det spörsmålet. Andra lagutskottet (2LU 1967: 68) ansåg att de nuvarande reglerna var föråldrade och därför borde överses. Motionärerna riktade också kritik mot att yrkesskadeutredningens förslag om sjukpenningskydd efter avslutad tjänstgöring inte hade behandlats och ville att frågan skulle lösas i enlighet med utredningens förslag. Utskottet ansåg att spörsmålet borde belysas närmare. Saken var emellertid enligt utskottet komplicerad och hängde bl. a. samman med regler på pensionsidan. Det var därför möjligt att frågan inte kunde lösas inom militärsättningsförordningens ram utan borde ses i ett större sammanhang. Andra lagutskottet hemställde i nu angivna frågor, att riksdagen i anledning av motionerna skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående behovet av översyn av förordningen m. m. Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr 401).

I beslut den 12 januari 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt försvarets civilförvaltning att efter samråd med riksförsäkringsverket och andra berörda myndigheter överse militärsättningsförordningen i de av riksdagen angivna hänseendena och föreslå de bestämmelser som översynen kunde ge anledning till.

Frågan om de värnpliktigas sjukpenningskydd efter avslutad tjänstgöring

behandlades också vid 1969 års riksdag. I två motioner (I: 776 och II: 884) hemställdes om förbättrat skydd vid sjukdom m. m. som inträffar i nära anslutning till bl. a. värnplikstjänstgöring. Andra lagutskottet (2LU 1969: 34) erinrade om den särskilda regel i lagen om allmän försäkring som gäller för värnpliktiga och som innebär att de när de rycker ut från tjänstgöring har kvar den placering i sjukpenningklass som de hade vid tjänstgöringens början. Problemen torde därför enligt utskottet begränsas till sådana värnpliktiga, som vid inryckningen till militärtjänst inte är placerade i sjukpenningklass eller är berättigade endast till låg sjukpenning. Utskottet erinrade också om att frågan på riksdagens begäran var föremål för utredning inom försvarets civilförvaltning. Utskottet hemställde att motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Försvarets civilförvaltning har i skrivelse den 16 januari 1970 föreslagit, att militärersättningsförordningens personkrets i princip inte längre skall omfatta krigsmaktens fast anställda personal och att det införs ett särskilt sjukpenningsskydd för värnpliktiga efter grundutbildningens slut. Civilförvaltningens förslag är avlämnat efter samråd med riksförsäkringsverket. Överbefälhavaren, värnpliktsverket, svenska officersförbundet, svenska underofficersförbundet, försvarsväsendets underbefälsförbund, reservofficerarnas centralorganisation, svenska reservunderofficersförbundet och Sveriges läkarförbund har av civilförvaltningen beretts tillfälle att yttra sig över ett inom civilförvaltningen upprättat utkast till ändring i militärersättningsförordningen m. m. Yttranden har därvid avgetts av överbefälhavaren, värnpliktsverket och läkarförbundet. Övriga organisationer har meddelat civilförvaltningen att de inte funnit anledning att yttra sig.

Försvarets civilförvaltnings förslag

Försvarets civilförvaltning föreslår i överensstämmelse med yrkesskadeutredningens förslag år 1966, att krigsmaktens fast anställda personal i princip inte längre skall ingå i *militärersättningsförordningens personkrets*. Detta innebär att följande fast anställda inte får det skydd som förordningen ger, nämligen indelt manskap, förste fältflygare och förste flygnavigatör, personal i krigsmaktens reserver, bataljonsläkare vid fällläkarkåren, fältläkarstipendiater, marinläkare av 2. graden, marinläkarstipendiater, flygläkare av 2. graden och bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren.

Som motiv för sitt förslag har civilförvaltningen hänvisat till vad yrkesskadeutredningen uttalat i denna fråga. Enligt utredningen har de fast anställda i väsentligt ökad utsträckning erhållit lönegradsplacerad anställning inom området för det allmänna avlöningsavtalet för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) och även den därtill hörande tryggheten vid sjukdom.

Vidare är de i egenskap av arbetstagare tillförsäkrade skydd enligt den allmänna försäkringen. Enligt utredningen föreligger därför knappast de bevekelsegrunder som tidigare föranlett att de fast anställda, som nu omfattas av militärsättningsförordningen, ansetts böra ha en särställning i jämförelse med andra arbetstagare.

I fråga om två kategorier fast anställda, som nu omfattas av militärsättningsförordningen, underbefälselever och musikelever, föreligger emellertid enligt civilförvaltningen sådana särskilda avlöningsförhållanden att i vart fall underbefälseleverna under en övergångsperiod bör stå kvar inom militärsättningsförordningens personkrets. Underbefälseleverna får dels viss kontantlön, dels fri beklädnad, fri kost och fri bostad eller ersättning därför. För musikeleverna gäller att de avlönas enligt samma grunder som enligt värnpliktsavlöningskungörelsen (1958:485) gäller för menig värnpliktig. Dessa avlöningsförhållanden medför att underbefälseleverna och musikeleverna placeras i sjukpenningklass enligt lagen om allmän försäkring som ger lägre sjukpenning än den som de får enligt militärsättningsförordningen. Enligt civilförvaltningen kommer emellertid musikelevkategorin att avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1970 i samband med omorganisation av militär-musikorganisationen.

När det gäller formen för att bereda värnpliktiga *ett utvidgat sjukpenningsskydd efter tjänstgöringens slut* har vid samråd mellan civilförvaltningen och riksförsäkringsverket övervägts olika system. En inplacering inom sjukförsäkringen av samtliga värnpliktiga som inte har motsvarande skydd enligt bestämmelserna i lagen om allmän försäkring har därvid ansetts bli administrativt tyngande utan att få någon praktisk tillämpning för det stora flertalet värnpliktiga. Att i nämnda lag föra in särskilda bestämmelser om sjukpenningrätt för värnpliktiga utan placering i sjukpenningklass och avgiftsskyldighet har inte heller ansetts förenligt med lagens systematik. Det skulle också vara diskutabelt hur försäkringskassornas utgifter för ett sådant sjukpenningsskydd skulle täckas om förmånerna lades in i den allmänna försäkringen.

Civilförvaltningen och riksförsäkringsverket har i stället ansett den lämpligaste lösningen vara att i militärsättningsförordningen föra in bestämmelser om rätt till särskild sjukpenning av det slag som tidigare föreslagits av yrkesskadeutredningen. Systemet skulle med denna utgångspunkt utformas enligt det följande.

Värnpliktiga som genomgått grundutbildning eller motsvarande utbildning enligt 27 § 1 mom. D. värnpliktslagen (1941:967) skall ha rätt till särskild sjukpenning om en under tjänstgöringen inträffad sjukdom består vid uttryckningen utan att den enligt gällande regler är att hänföra till ersättningsberättigad skada. Sjukpenningsskyddet bör avse också sjukdomsfall

som inträffar under utryckningsmånaden eller månaden efter denna. Där-
emot bör sjukpenning inte utgå till värnpliktig som är sjuk vid inryckningen
och av den anledningen blir hemförlovad.

Särskild sjukpenning bör utgå så länge sjukdomen varar och motsvara
lägsta sjukpenning till värnpliktig enligt militärsättningsförordningen.
Därigenom blir den värnpliktige garanterad sjukpenning efter en antagen
årlig arbetsförtjänst av två och en halv gånger det basbelopp enligt lagen om
allmän försäkring som gällde vid ingången av det år under vilket han in-
sjuknade. Med utgångspunkt från det för januari månad 1970 gällande bas-
beloppet, 6 000 kr., skulle den särskilda sjukpenningen under nämnda år
bli 25 kr. för dag.

I övrigt bör den särskilda sjukpenningen bestämmas i enlighet med vad
som gäller för sjukpenning från den allmänna försäkringen. Särskild sjuk-
penning bör sålunda utgå bara om och i den mån den är större än den sjuk-
penning som den värnpliktige kan vara berättigad till enligt lagen om allmän
försäkring. Vidare bör i förekommande fall sjukpenning enligt yrkesskade-
försäkringslagen avräknas från den särskilda sjukpenningen. Liksom i fråga
om sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring bör den särskilda sjuk-
penningen vid bestående invaliditet kunna avlösas av förtidspension. Det bör
ankomma på riksförsäkringsverket att pröva när sådan avlösning bör ske.

Av de skade- och sjukdomsfall som under åren 1963—1965 anmäldes till
riksförsäkringsverket för prövning enligt militärsättningsförordningen var
resp. 540, 486 och 440 fall sådana, att de inte kunde föranleda ersättning
enligt förordningen. Uppgifter saknades om i vilken utsträckning fallen för-
anledde sjukskrivning efter tjänstgöringstiden och i vad mån vederbörande
var sjukpenningförsäkrad enligt lagen om allmän försäkring. Man måste
också räkna med att åtskilliga skade- och sjukdomsfall för värnpliktiga inte
anmälts till riksförsäkringsverket, eftersom befäl och läkare funnit det klart
att rätt till ersättning enligt militärsättningsförordningen inte förelegat.
Av det anförda framgår enligt civilförvaltningen att underlag inte finns för
en säker beräkning av kostnaderna för det föreslagna särskilda sjukpen-
ningskyddet. Civilförvaltningen anser emellertid uppskattningsvis, att de
årliga kostnaderna för ett sådant skydd kan antas uppgå till 300 000 kr.

Departementschefen

Militärsättningsförordningen äger tillämpning på värnpliktiga, vapen-
fria tjänstepliktiga, hemvärnspersonal och annan frivillig personal som del-
tager i militärtjänstgöring men också på vissa fast anställda underbefäl och
viss inte ständigt tjänstgörande fast anställd personal, bl. a. reservpersonal.
Denna fast anställda personal har med endast några få undantag lönegrads-
placerad anställning inom området för AST och har därmed också den till
anställningen hörande tryggheten vid sjukdom. I egenskap av arbetstagare

är personalen också tillförsäkrad skydd enligt den allmänna försäkringen. Det har med hänsyn till dessa omständigheter i olika sammanhang satts i fråga att militärsättningsförordningen inte längre skall omfatta den fast anställda personalen.

Det sjukpenningsskydd som värnpliktig har genom militärsättningsförordningen och lagen om allmän försäkring kan i vissa fall vara otillfredsställande. Många av dem som fullgör grundutbildning eller motsvarande utbildning har låg sjukpenning eller ingen sjukpenning alls från den allmänna försäkringen. Om den värnpliktige är sjuk när tjänstgöringen upphör men på grund av att sjukdomen inte har samband med denna inte har rätt till ersättning enligt militärsättningsförordningen, får han ett i sjukpenninghänseende sämre skydd än om han under tjänstgöringstiden hade kunnat få inkomst av förvärvsarbete och därigenom bygga upp ett sjukpenningsskydd.

De båda nu nämnda frågorna om militärsättningsförordningens personkrets och sjukpenningsskyddet för vissa värnpliktiga efter avslutad grundutbildning har utretts av försvarets civilförvaltning efter samråd med riksförsäkringsverket.

Jag förordar nu att de båda frågorna löses i enlighet med de förslag som lagts fram av civilförvaltningen. I fortsättningen bör sålunda militärsättningsförordningens bestämmelser inte gälla för krigsmaktens fast anställda personal. En personalkategori, underbefälseleverna, bör dock övergångsvis omfattas av förordningen så länge deras nuvarande särskilda avlöningssystem består. Särskilda bestämmelser behövs inte för musikeleverna som inte kommer att finnas kvar i organisationen efter den 1 juli 1970. När det gäller sjukpenningsskyddet bör värnpliktig, som under grundutbildning eller motsvarande utbildning enligt 27 § 1 mom. D. värnpliktslagen ådragit sig sjukdom som efter tjänstgöringens slut medför nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften men som i och för sig inte berättigar till ersättning enligt förordningen, ha rätt till särskild sjukpenning. Skyddet bör avse även vapenfri tjänstepliktig efter motsvarande tjänstgöring. Sjukpenningsskyddet bör gälla också om sjukdomsfallet inträffar under utryckningsmånaden eller månaden närmast efter denna. Som grundutbildning bör anses också repetitionsutbildning som fullgörs i direkt anslutning till grundutbildning. Den särskilda sjukpenningen bör utgå med belopp som motsvarar lägsta sjukpenning enligt militärsättningsförordningen. I övrigt bör den särskilda sjukpenningen bestämmas i enlighet med vad som gäller för sjukpenning från den allmänna försäkringen och bör vid bestående invaliditet kunna avlösas av förtidspension utan särskild ansökan.

Det är av skäl som försvarets civilförvaltning anfört omöjligt att göra en säker beräkning av kostnaderna för det föreslagna särskilda sjukpenningsskyddet. De årliga kostnaderna torde emellertid kunna bli omkring 300 000 kr. Dessa kostnader kan bestridas från det under fjärde huvudtiteln upp-

förda förslagsanslaget Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.

Förslagen om begränsning av militärsättningsförordningens personkrets och förbättring av sjukpenningsskyddet för värnpliktiga efter avslutad grundutbildning nödvändiggör ändringar i militärsättningsförordningen. Härjämte bör några smärre ändringar av redaktionell natur göras i förordningen. Det förbättrade sjukpenningsskyddet kommer enligt kungörelsen (1966: 414) med vissa bestämmelser om vapenfria tjänstepliktiga att automatiskt gälla även för vapenfri tjänstepliktig.

I prop. 1970: 18 har Kungl. Maj:t föreslagit ökat statligt stöd och ändrat utbildningssystem för de frivilliga försvarsorganisationerna och hemvärnet. I samband därmed har också föreslagits förbättrade ekonomiska förmåner, bl. a. i fråga om frivilligpersonalens rätt till ersättning enligt militärsättningsförordningen. Enligt 2 § förordningen jämställs f. n. med militärtjänstgöring sådan frivillig utbildningskurs till gagn för landets försvar som kontrolleras av militär myndighet. Frivilligpersonalen bör i fortsättningen kunna omfattas av förordningen under all av myndighet kontrollerad utbildning som är till gagn för totalförsvaret.

I detta sammanhang vill jag slutligen ta upp fråga om vissa ändringar i förordningen (1954: 249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret. I likhet med militärsättningsförordningen omfattar nyssnämnda förordning inte bara skador under själva tjänstgöringen utan också skador under vissa färder. Däremot får civilförsvarspliktig inte ersättning för skada som inträffar inom förläggingsområde när vederbörande inte tjänstgör vid skadetillfället. Civilförsvarsstyrelsen har i skrivelse den 4 december 1969 föreslagit, att ersättningsrätten för de civilförsvarspliktiga utvidgas att avse också sådana skador, eftersom i fredstid en stor del av tjänstgöringen är förlagd till internat, där de civilförsvarspliktiga i stor utsträckning är hänvisade till att även utom tjänstgöringstiden uppehålla sig inom förläggingsområdet. Jag biträder civilförsvarsstyrelsens förslag och förordar att förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, ändras i enlighet därmed. Enligt 7 § förordningen är civilförsvarschef vidare skyldig att anmäla inträffad skada till riksförsäkringsverket. Civilförsvarsstyrelsen har i nyssnämnda skrivelse föreslagit att denna anmälningsskyldighet åläggs också annan än civilförsvarschefen. Jag delar denna uppfattning och föreslår att paragrafen ändras så att skadeanmälan i fortsättningen görs av civilförsvarschef eller myndighet som civilförsvarsstyrelsen bestämmer.

De föreslagna ändringarna i militärsättningsförordningen och förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret, bör träda i kraft den 1 juli 1970.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t genom

proposition föreslår riksdagen att antaga inom försvarsdepartementet upprättade förslag till

- 1) *lag om ändring i militärsättningsförordningen (1950: 261),*
- 2) *lag om ändring i förordningen (1954: 249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten